

nak abba a hibájába, hogy ezt tartsa mindennél fontosabbnak. A durvát és undorítót lehetőleg elkerüli. Ebben a novellás-kötetében az is kellemesen lep meg bennünket, hogy iparkodik történeteit lélekrajzilag elmélyíteni s ez nem egyszer sikerül is neki. A lelket ugyan még erősen a testen keresztül látja, mint naturalista mesterei (*Valakit szeretni kell. Rossz szerelem*), de mint-ha a lélekrajzolás más irányai elől sem zárkóznék el. Lélekrajzaiban még sok a csináltság, kigondoltság s ez kellemetlenül hat. *A feleségem babája* c. novellájában pl. gyermektelen asszonyt rajzol, ki egy bábuval hosszú időn át úgy bánik, mint-ha élő gyermek volna. Nehezen elképzelhető, mesterkélt dolog. Az *Anyá* címűben egy feleség szerepel, ki szenved a miatt, hogy férje egy fiatal leánnyal flörtöl közös tudományos kutatás ürügye alatt, de egyszerre „anyai” érzelmek támadnak benne a „két gyerek” iránt s már nem haragszik rájuk. Alig hiszem, hogy egy féltékeny asszony így viselkedjék és érezzen, talán maga az író sem hiszi egészen. Eppen ilyen csinált az éhséggel küzdő művész lélekrajza, aki egy pár kolbászt megöl egy vén leányt. Nagy gonddal van kidolgozva, de a körülmények egészen valószínűtlenek (*Romok hőse*). Ugyanílyen kigondoltnak érezzük a meghalt feleségét sirató férj vízióját (*A hívő*), vagy a kivilágított ablak függönyén áttetsző női árnyba szerelmes orvosnövendékét (*A diák és az árnyék*). Sikerültebbek ezeknél a *Két apa*, *Az elveszett arc*, *Mária nővér*, különösen az utóbbi, mely egy egész életen át hősiezen titkolt szerelem finom rajza. A cím nem helyes, mert nem apácáról van benne szó, általában egyes stílusbeli kisikamlásból (pl. rojtozza, *fesli* az élet) azt látjuk, hogy írónknak nem anyanyelve a magyar.

Néha elhagyja a realizmus talaját s a romantika országába tesz sikerült kirándulásokat (*A legszebb szerelem* s *Hári János kalandjai* közül a második elbeszélés a XVI. századbéli brassai ötvösről).

Leghosszabb s talán legsikerültebb rajza a kötetnek a *Rügyek a hó alatt*, egy öreg trombitásról, öreg életpárjáról és lakatos szobaurukról szóló novella. Erős realizmussal, kesernyés humorral írt, eredeti mi-

lieube helyezett, jól elbeszélte történet.

Földi általában gyakorlott elbeszélő, úgyhogy kötete érdekes olvasmány, bár élesebben körvonalazott egyéniség még nem mutatkozik benne.

Szinnyei Ferenc.

Az Ungarische Jahrbücher öt éves. Egy folyóirat öt éves évfordulójáról a háború előtt valószínűleg senki sem tartotta volna szükségesnek megemlékezni, bár már akkor is ritkaságszámba ment, ha egy idegennyelvű magyar folyóiratnak több éven át sikerült megjelennie. Az Ungarische Revue-t kivéve egyetlen németnyelvű folyóiratunk sem élt tovább egy-két esztendőnél. Igazán merész vállalkozás volt Gragger Róberttől a maga folyóiratát a legrosszabb időben megindítani, 1921-ben, amikor a magyarnyelvű folyóiratok is csak tengődvé jelentek meg és amikor a külföldön az érdeklődés Magyarország iránt a minimumra csökkent. Annál fontosabb volt a folyóirat hivatása, mely nem elégedett meg a magyar kultúrfölénynek, mint utolsó vigaszunknak, üres hangoztatásával, hanem azt a kultúrvilág előtt igazolni is törekedett. És azért kell megállnunk mellette egy pillanatra, mikor hatodik évfolyamába lép.

Gragger folyóiratának első számában kifejtette programját: ez a hungarológia intenzív művelése és bekapcsolása az egyetemes tudományosságba. A hungarológia fogalmát szélesre szabja: nyelvi, irodalmi, történeti, jogi, közgazdasági problémákkal kíván foglalkozni. Öt év után megállapíthatjuk, hogy programját a legnagyobb tervszerűséggel sikerült valóra váltania. Nemesak a magyar tudomány eredményeit ismertette fordított cikkekben a külfölddel, hanem nagyon sok eredeti cikket is jelentetett meg a legkiválóbb magyar tudósok tollából. Legfőbb érdemének azonban mégis azt tartjuk, hogy sikerült felkeltenie a külföldi tudósok érdeklődését magyar problémák iránt és sikerült megnyernie munkatársakul Thomsent, Bang Kaupot, Lewyt, Boldet, Markwartot, Brandt, Brücknert, Wichmann és még több világszerte ismert tudóst. Ezáltal biztosította az Ungarische Jahrbücher

széleskörű elterjedését és olvasottságát. Különös értéket biztosított folyóiratának a minden számban megjelenő részletes magyar bibliográfia, mely nemcsak a megjelent magyar könyvekről számolt be, hanem kimerítő tájékoztatást adott az összes magyar folyóiratok munkásságáról. Mind a külföldi, mind a magyar tudományosság itt találta meg a magyar tudomány eredményeinek legpontosabb összeállítását. Gragger az Ungarische Jahrbücher-rel egyidejűleg indította meg Ungarische Bibliothek címen könyvsorozatát. Kiadványait folyóiratunk megjelenésükkor méltatta és így itt csak annyit említünk meg, hogy e kiadványok tervszerűen egészítik ki a folyóirat programját. Akárhány — így Szinnyi „Die Herkunft der Ungarn“ című munkája — már második kiadásban jelent meg, aminek jelentőségét a mai nehéz viszonyok mellett alig lehet eléggé felbecsülni.

Az utóbbi években indultak meg másnyelvű (angol, francia, olasz) magyar folyóiratok is: az Ungarische Jahrbücher-é marad a kezdeményezés és az úttörés érdeme. Hatodik évfolyamát örömmel köszönti az egész magyar tudományosság.

chb

Franklin and Marshall Academy és College. Az Egyesült Államok Pennsylvania államában levő Franklin és Marshall Academy és College, valamint az ezzel kapcsolatos Theological Seminary és ezen intézmények értesítője minden kiválóságuk mellett sem igényelhetnének maguknak több figyelmet és érdeklődést az óhazai magyarság részéről, mint Észak-Amerika többi hasonló természetű iskolái és egyetemei, ha nem köteleznék erre a magyarság szempontjából örövendes és fontos körülmény, hogy 1922 óta ezekben a nagymúltú és jó hírnevű intézetekben magyar tanszék működik.

Ennek a tanszéknek a felállítása a magyar szerencsétlenséggel kapcsolatos. A nagy összeomlás robaja és az elnyomottak segélykiáltása megütötte az amerikai protestáns egyházak fülét s ismételt küldöttségekkel igyekeztek a helyszínen szerzett megfigyelésekkel felrázni Amerika érdeklődését a magyarság iránt, ami a hitbeli kapcsolatok révén némileg sikerült is. Másrészt pedig az Észak-

Amerikában élő református magyarság, mely még a béke évtizedeiben ott szervezkedett és egyházakká tömörült, s mely a béke éveiben élvezte a magyar református egyház erkölcsi és anyagi támogatását, mint annak tengerentúli szervezete, a háború okozta kénytelen elszakítottság évei alatt és az összeomlás után is megfosztatott a hazai források tápláló erejétől és kénytelen volt szorosabb kapcsolatokat keresni az amerikai református egyházakkal. Ehhez hozzájárulását adta a magyarországi egyetemes egyház is, és kiküldöttjei révén hosszas tárgyalások után szerződést kötött az észak-amerikai református egyházakkal, mely szerint az ottani református egyházmegyék megszűnnek a magyarországi református egyház részei lenni és csatlakoznak az amerikai egyházak valamelyikéhez nemzeti nyelvüknek, hagyományaiknak és szokásaiknak teljes érintetlen hagyásával.

Ezek a körülmények eredményezték azt, hogy az összeomlás óta több teológiai szeminárium megnyitotta ajtaját magyarországi református papjelöltek számára és hogy a magyar egyház és az Egyesült-Államok Református Egyháza (Reformed Church in the United States) között létrejött megegyezés értelmében ez utóbbi az Amerikában élő magyar református ifjaknak magyar anyanyelvükben, és műveltségben leendő nevelése érdekében magyar tanszéket állított fel. A magyar egyház választása azért esett Lancasterre, mert ez látszott legalkalmasabbnak a magasabb fokú magyar képzés céljaira az itt egymás mellett élő, egymással szoros kapcsolatban levő három nevelési és oktatási intézmény miatt. A Franklin és Marshall akadémia megfelel a mi középiskolánknak, tehát előkészítő szerepe van a College számára, ahol magasabb fokú általános műveltség alapjait nyerik el az ifjak az amerikai iskolarendszer céljaihoz képest. Ezekhez csatlakozik a református egyház teológiai szeminárium, mely megfelel a mi teológiai akadémiánknak, mint a református lelkészi pályára előkészítő tudományos tanítási és nevelési intézet. Mindhárom intézet külön épületcsoportban van elhelyezve, úgyhogy az egymással való kapcsolat lehetősége és ápolása könnyű legyen, viszont, hogy az önálló intézmények